

סד"כ"ן בקט

מקור החג:

ט"ו בשבט, כפי שהופיע לראשונה במשנה ובתלמוד בשם "ראש השנה לאילן", מציין התחלה חדשה. יום זה הוא תחילת השנה לפירות האילן; היום הקובע את סיומה של השנה החקלאית החולפת ואת תחילתה של השנה החדשה. לפיכך, פירות שהתחילו להבשיל לפני ט"ו בשבט - נחשבים לפירות של השנה שעברה ואילו פירות שהתחילו להבשיל אחרי ט"ו בשבט - נחשבים לפירות של השנה החדשה.

ט"ו בשבט היה במקורו תאריך בעל חשיבות כלכלית. הוא היווה את הבסיס לחישוב היבול השנתי של הפירות לצורך הפרשת **מַעֲשֵׂר** (על פי חוקי המקרא חייב כל חקלאי להפריש עשירית מתגובתו החקלאית לטובת הכוהנים, הלויים, העניים והנזקים).

במשך השנים, קיבל ט"ו בשבט אופי של חג: נאסר בו להספיד מתים, נוהגים לערוך סדרי ט"ו בשבט, שבהם מהללים ומשבחים את הטבע ואת פריו, נוהגים לאכול ביום זה משבעת מיני הפירות שבהם נתברכה ארץ ישראל: חיטה, שעורה, גפן, תאנה, רימון, זית ותמר וכן נוהגים, ביחד עם קרן קימת לישראל, לקיים נטיעות עצים ברחבי הארץ ולהתחבר לנופי הארץ וליערותיה. בשנים האחרונות, הפך ט"ו בשבט לחג של הטבע והסביבה בישראל.

קוראים יקרים,

**קרן קימת לישראל והאגף לחינוך ולנוער
מאחלים לכם חג ט"ו בשבט ירוק ושמח.**

**בדפים אלו אנו מציעים לכם מתכון מיוחד
לעריכת סדר ט"ו בשבט מהנה וחגיגי.**

שמח דברי

סדר ט"ו בשבט:

סדר ט"ו בשבט הונהג במאה ה-15 על ידי מקובלים תושבי צפת. אופן עריכת הסדר - ישיבה יחדיו סביב שולחנות ערוכים וקריאה בהגדה - מבוסס על מנהגי ליל הסדר, אך מנהגי ט"ו בשבט שונים בתוכם ובמהותם.

בעמודים הבאים נציע לכם כיצד לארגן סדר ט"ו בשבט, כך שתיווצר אווירת חג נעימה בשיתופו של ציבור החוגגים. כמובן שכל עורך סדר יכול להוסיף ולגרוע בהתאם לעניין, כדי שהאירוע יתאים לאופי הקבוצה החוגגת. נדגיש, כי קיימים מספר מאפיינים הדרושים לקיומו של סדר ט"ו בשבט: ארבע כוסות יין על פי הצבעים השונים, כמתואר בהגדה; פירות יבשים וטריים כמפורט בהגדה; אכילה של פירות או של מוצרים העשויים משבעת המינים, שבהם נתברכה ארץ ישראל, כגון: מאפה דגנים כמסמל את החיטה והשעורה, צימוקים, דבילים, גרעיני רימון, זיתים, חרובים, אגוזים למיניהם, שקדים, תמרים, תפוחים וכדומה.

לקישוט המקום שבו נערך הסדר ישנה חשיבות מיוחדת על מנת שתשרה בו אווירת חג. חשוב לבחור מקום שבו אפשר ליצור סידור ישיבה סביב שולחנות ערוכים, שעליהם פרוסות מפות, והם מקושטים בענפי זית ובפרחים. כמו כן, מומלץ שסביב

למקום שבו נערך הסדר תהיה צמחייה נאה ותמונות של עצי הארץ. בנוסף על כך, רצוי ללוות את השירים המשולבים בהגדה שלפניכם במוסיקה ובנגינה. כל אלה יהפכו את הסדר לחוויה חגיגית ומיוחדת למשתתפים.

נהוג לקבוע עורך ראשי לסדר וכן לשתף את החוגגים סביב השולחן בקריאת קטעים מתוך ההגדה.

אנו בטוחים, כי דרך חגיגית זו לציון ט"ו בשבט תנציח את הקשר לאדמת הארץ, תחזק את המחויבות שלנו לשמירה על הטבע ותהווה חוויה בלתי נשכחת למשתתפים.

שלכם,

קרן קימת לישראל, האגף לחינוך ולנוער

סדר ט"ו בטבט

עורך: מנין המנהג לחגוג ראש השנה לאילנות?

ט"ו בשבט נזכר לראשונה במשנה כאחד מארבעה תאריכים הקובעים מתי מתחילה השנה לעניינים שונים והם:

באחד בניסן: ראש השנה למלכים ולרגלים.

באחד באלול: ראש השנה למעשר ולבהמה.

באחד בתשרי: ראש השנה לשנים, לשמיטין וליובלות, לנטיעה ולירקות.

באחד בשבט: ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי.

בית הלל אומרים: בחמישה-עשר בו.

(מסכת ראש השנה פרק א', משנה א')

סדר ט"ו באב

מתחילת ברייתו של העולם לא התעסק הקדוש ברוך הוא אלא במטע תחילה. וכך נאמר:

"וַיֵּטֶעַ יְהוָה אֱלֹהִים גֵּן בְּעֶדֶן מִקְדָּם וַיִּשָּׂם שָׁם אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר יָצַר" (בראשית ב', ח').

אף אתם כשאתם נכנסים לארץ ישראל לא תתעסקו אלא במטע תחילה (ויקרא רבה, כ"ה).

קורא:

הימן הירושלמי מסביר מדוע זכו האילנות לראש השנה משלהם: ראו שניתן ראש השנה לבני אדם, באו ואמרו: כתוב בתורה: "...כי האדם עץ השדה..." (דברים כ', י"ט). נמשל האדם לעץ ועץ לאדם. ואם כך, מה אדם יש לו ראש-השנה, אף עץ בדין הוא שיהיה לו ראש-השנה. כיוון שדיברו אילנות דברים של טעם נתקבלו דבריהם. אמרו להם: באיזה חודש נקבע ראש-השנה שלכם? השיבו האילנות: כיוון שאנו צריכים מים קבעוהו בשבט שמזלו דלי (הימן הירושלמי).

קורא:

כשהיו בני ישראל בארצם, היו עם של חקלאים. מאז שהוגלו מארצם נהגו בט"ו בשבט של גולה מנהגי יום טוב, שמזכירים את ארץ ישראל, בכך שאכלו בסעודת החג שלושים מיני פירות שסימלו את הארץ.

לכל פרי משמעות רוחנית וכאשר ברכו על הפירות נהגו לספר בשבחה של ארץ ישראל.

קורא:

במאה ה-15 עלו ארצה המקובלים, רובם יוצאי ספרד ופורטוגל, והתיישבו בעיר צפת. את תפילותיהם נהגו לקיים בשדה פתוח, כשנופי הארץ וצמחייתה נפרשים בפניהם במלוא הדרם. מראה האילנות המתעוררים משנת החורף בחודש שבט, עורר בהם ערגה ותקווה לתחיית העם בארצו.

האר"י הקדוש תיקן עם תלמידיו מנהג של "יום אכילת פירות". מנהג זה כלל התכנסות בליל ט"ו בשבט בבית המדרש, לסעודת פירות סביב שולחנות ערוכים ומקושטים בצמחייה. הם סעדו מפירות ארץ ישראל, כשעל השולחן כדי יין לבן ואדום, שמהם שתו ארבע כוסות, כאשר כל כוס יין מסמלת עונה אחת מארבע עונות השנה.

ההתכנסות הזאת, הסעודה והקריאה בתלמוד, דמו לסדר פסח ומכאן צמח המנהג לערוך "סדר ט"ו בשבט".

אין ישראל ים

מילים: דודו ברק; לחן: שייקה פייקוב

נערה טובה יפת עיניים
לנו יש בארץ ישראל
ו"ילד טוב ירושלים"
הו מי פילל ומי מילל

תורה אורה כזו יש לנו
וגם הגדה ומגילה
ואלוהים אחד יש לנו
וקול חתן וקול כלה.

פזמון:

ארץ ישראל יפה
ארץ ישראל פורחת
את יושבה וצופה, את צופה בה וזורחת.

עוד לא תמו כל פלאיך

מילים: יורם טהר לב;
לחן: רמי קלינשטיין

ארצנו הקטנטונת
ארצנו היפה
מולדת בלי כותנת
מולדת יחפה.

עוד לא תמו כל פלאיך
עוד הזמר לא שט
עוד לבי מכה עם ליל ולוחש לו בלאט:
את לי האחת
את לי את, אם ובת
את לי את, המעט המעט שנותר.

קבליני אל שיריך
כלה יפהפייה
פתחי לי שעריך
אבוא במ אודה יה.

בצל עצי החורש
הרחק מאור חמה
יחדיו נכה פה שורש
אל לב האדמה
אל מעיינות הזוהר,
אל בארות התום
מולדת בלי תואר
וצועני יתום.

נביאה בבגדינו, את ריח הכפרים
בפעמון לבנו יכו העדרים.
ישנה דממה רוגעת
וקרן אור יפה
ולאורה נפסע ברגל יחפה

עוד לא תמו

מבילת פנוטלים על אדמת ישראל

מאת: הרב בן ציון חי עוזיאל

אבינו שבשמיים בונה ציון וירושלים ומכונן מלכות ישראל
רצה ה' ארצך והשפע עליה מטוב חסדך
תן טל לברכה וגשמי ברכה הורד בעיתם

לרוות הרי ישראל ועמקיה ולהשקות בהם כל צמח ועץ
ונטיעות אלה, אשר אנחנו נוטעים לפניך היום,
העמק שורשיהם וגדל פארם
למען יפרחו לרצון, בתוך שאר עצי ישראל לברכה ולתפארה.
חזק ידי כל אחינו העמלים בעבודת אדמת הקודש ובהפרכת שממתה.
ברך ה' חיילים ופועל ידם תרצה.
השקיפה ממעון קודשך מן השמיים וברך את עמך ישראל
ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו.

אמן.

קורא:

בשנת 1892 הוציא מנהל בית הספר בזכרון יעקב, זאב יעבץ, את תלמידיו לנטיעת שתילי עצים ברחבי המושבה. מעשה זה הוא ראשיתו של מנהג הנטיעות בט"ו בשבט, מנהג שאותו אימצה הסתדרות המורים שנוסדה בזכרון יעקב. לימים אומץ יום זה על ידי קרן קימת לישראל ונקבע כחג הנטיעות.

ביום זה ובימים הסמוכים לו, במהלך חודש שבט, יוצאים רבבות של תלמידי ישראל לטקסי נטיעות ביערות קק"ל ברחבי הארץ.

עורך:

נברך את ברכת הגוטעים על אדמת ישראל המוקדשת ליערנים, העושים ימים כלילות במטרה לייער את הארץ ולצבעה בירוק וכבר נטעו ברחבי הארץ למעלה מ-250 מיליון עצים.

בט"ו בשבט

כך הולכים בלילות

מילים: יצחק שנהר
לחן: ידידיה אדמון

כך הולכים השותלים
רון בלב ואת ביד
מן העיר ומן הכפר
מן העמק מן ההר
בט"ו בשבט, בט"ו בשבט.

מה יהא פה השותלים
שתיל יבא בכל גומה
יער עד יפרוס צילו
על ארצנו ערמה
בט"ו בשבט....

למה באתם השותלים
נכה בקרקע ובצור
וגומות מסביב נחפור
בהרים ובמישור
בט"ו בשבט....

עורך:

סדר ט"ו בשבט נשען על שלושה יסודות
שסימנם **דגל** והם:

ד - ארבע כוסות יין

ג - שלושה עולמות

ל - שלושים מיני פירות

קורא:

במהלך הסדר נוהגים לשנות ארבע כוסות
יין. צבעי היין השונים מסמלים את ארבע עונות
השנה.

סתיו: כוס יין לבן, המסמל את הטבע הנתון
בתרדמה.

חורף: כוס יין לבן ומעט אדום, המסמל את
ראשית ההתעוררות בטבע. ביטוי ראשון
להתעוררות זו אנו מוצאים בפריחתו הקסומה
והריחנית של עץ השקד.

אביב: כוס יין שחציה לבן וחציה אדום. כוס
מעורבת זו מסמלת את המאבק בין ימות
הגשמים לימות החמה.

קיץ: כוס יין אדום, המסמל את התגברות ימי
החמה, התעוררות העצים וכניסתם לתקופת
הצמיחה והפרייון.

עורך:

חלוקת הפירות הנאכלים מסמלת את שלושת
העולמות השונים: עולם העשייה, עולם היצירה
ועולם הבריאה.

קורא:

העולם הראשון הוא עולם העשייה. מסמלת
אותו אכילת פירות, שתוכם נאכל וקליפתם
נזרקת, כגון: רימון, שקד, תפוז, בננה.

סדר ט"ו בשבט

שמיני לחיים

מתוך המחזה "כנר על הגג"

נשתה נשתה לחיים
לחיים לחיים הידד
נשתה לחיים ולא נינעף
כי כבר תקענו כף
כוס לחיים הידד.

קורא:

העולם השני הוא עולם היצירה. מסמלים אותו פירות שקליפתם נאכלת ואילו תוכם, שהוא הגלעין, אינו נאכל, אך משמש לזריעה מחדש, כגון: זית, תמר, שזיף.

קורא:

העולם השלישי, הגבוה בעולמות, הוא עולם הבריאה. מסמלים אותו פירות הנאכלים בשלמותם, כגון: ענבים (צימוקים), תאנים, תות שדה.

מוזגים כוס ראשונה: כולה לבן

עורך:

הננו מוכנים ומזומנים לקיים מצוות כוס יין ראשונה מארבע כוסות סדר ט"ו בשבט.
ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם בורא פרי הגפן.
אמן.

עורך:

< נוטלים מן המאפה, המייצג את החיטה, שהיא הראשונה משבעת המינים, ומברכים.

כולם:

< ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם בורא מיני מזונות.

אמן.

קורא:

מה היה אותו אילן שאכלו ממנו אדם וחווה?

על החיטה כתוב: הרואה חיטים בחלום - רואה שלום, שנאמר: "הָשֵׁם-גְּבוּלָךְ שְׁלוֹם חֶלֶב חִטִּים יִשְׁבִּיעֶךָ" (תהילים קמ"ז, י"ד).

רבי מאיר אמר: חיטים היה. מכיוון שכאשר אין באדם רעה אומרים עליו: לא אכל אותו האיש פת חיטים מימיו.

רבי יהודה אמר: עץ הדעת חיטה היה, שאין תינוק יודע לקרוא אבא ואמא עד שיטעם טעם דגן (סנהדרין ע', ע"ב).

עורך:

< נוטלים גרעיני רימון, המייצג את פרי העץ ומברכים.

כולם:

< ברוך אתה ה' אלוהינו בורא פרי העץ.

אמן.

קורא:

עלוות הרימון הצעירה, הלוהטת בצבעה האדום, היוותה מאז ומתמיד סמל לשכרון חושים ולאהבה עזה, כפי שמעיד הכתוב בשיר השירים: "לֶכֶּה דָּוִדִי נִצָּא הַשָּׂדֶה נְלִינָה בַּכְּפָרִים: נִשְׁכָּמָה לְכָרְמִים נִרְאָה אִם-פָּרְחָה הַגָּפֶן פָּתַח הַסְּמָדִר הִנְצוּ הָרְמוֹנִים..." (שיר השירים, ז', י"ב-י"ג).

מילים: יעקב אורלנד; לחן: בוכרי

עץ הרימון נתן ריחו
בין ים המלח ליריחו.
שב חומתי גדודך מנדוד
שב, תמתי דודך מדוד.
אוצרות אופיר וצרי גלעד
רכב מצרים שללתי לך בת
אלף הזמר אתלה לך מגן
מן היאור ועד הירדן.

את כלולה מכל כלות
את דגולה כמגדלות,
שתיים עיניך כשתיים יונים
וקול קולך פעמונים.
לך התרועעות לך הזרים
לך כל שליטי הגיבורים
מה לי חיל אלף ומה רבבה?
לבבי מת מאהבה.

עור:

< נוטלים אגוזים ואוכלים.

קורא:

עם ישראל נמשל לגל של אגוזים, מסוגל להיות יציב, רק כאשר כל האגוזים נמצאים במקומם. אם שולפים אגוז אחד, הכול מתמוטט וקורס. על כן דרשו חכמים:

"מה אגוז, אתה לוקח אחד מן הערימה וכולם מתדרדרים ומתגלגלים זה אחר זה, כך ישראל, לקח אחד מהם כולם מרגישים" (שיר השירים רבה, פרשה ו', י"א).

קורא:

במנחה ששלח יעקב לבנו יוסף במצרים נכללו: דבש, בוטנים ושקדים. ששלח יעקב ביד בניו למצרים, מזמרת הארץ הם, שהכול מזמרים עליהם ומספרים בשבחם.

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם-כֵּן אֶפְאֹד זֹאת עָשׂוּ קָחוּ מִזְמֶרֶת הָאָרֶץ בְּכָלֵכֶם וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ מִנְחָה מֵעֵט צִרִי וּמֵעֵט דָּבָשׁ, נִכְאֹת וְלֵט בָּטָנִים וְשִׁקְדִּים" (בראשית מ"ג, י"א).

< נוטלים שקד ואוכלים.

סדר ט"ו באלול

אל אינא אאז

מילים: שיר השירים; לחן: שרה לוי תנאי

אל גינת אגוז ירדתי
לראות באיבי הנחל
לראות הפרחה הגפן
הנצו הרימונים

לכה דודי נצא השדה
נלינה בכפרים
נשכימה לכרמים
נראה אם פרחה הגפן פיתח הסמדר

הלקדיה פורחת

מילים: י. דושמן; לחן: מ. רבינא

השקדיה פורחת
ושמש פז זורחת,
צפרים מראש כל גג
מבשרות את בא החג

ט"ו בשבט הגיע חג לאילנות (2x)

הארץ משוועת
הגיע עת לטעת
כל אחד ייקח לו עץ באתים יצא חוצץ

ט"ו בשבט...

נטע כל הר וגבע מדן ועד באר שבע
וארצנו שוב נירש ארץ זית יצהר ודבש

ט"ו בשבט...

בארץ אהבתי

מילים: לאה גולדברג; לחן: מוני אמריליו

בארץ אהבתי השקד פורח
בארץ אהבתי מחכים לאורח
שבע עלמות
שבע אמהות
שבע כלות בשער (2x)

אך מי עיני נשר לו ויראנו
ומי לב חכם לו ויכירנו.
מי לא יטעה מי לא ישגה
מי ומי יפתח לו הדלת?

בארץ אהבתי על הצריח דגל
בארץ אהבתי יבוא עולה רגל
בשעה ברוכה
המשכיחה כל צער (2x)

מגשים את המנה הראשונה של סעודת ליל ט"ו בשבט - מרק שורשים.

מוזגים כוס יין שנייה:
מרביתה לבן ומיעוטה אדום.
כוס יין זו מסמלת את תמורות החורף.

עורך:

הגני מוכן ומזומן לקיים מצוות כוס שנייה מארבע
כוסות של ט"ו בשבט. לחיים!

קורא:

היין הוורדרד מצביע על המאבק המתחולל בטבע בין ימות הגשמים לבין האביב. מזג האוויר נעשה קריר, החורף כבר שולט בכיפה, ובטבע הרדום מתחילים להתגלות סימני התעוררות. תחילת בלבוב העצים והפריחה מציינים את תחילתו של מחזור חיים חדש בטבע.

בעונה זו פורחים השקד וכליל החורש ולצידם הנרקיסים והכרכום, בצבעי צהוב ולבן ובין הסלעים עולות וצומחות להן הרקפות הביישניות. אלה משתלבים בשלל צבעי הכלניות הנמצאות בשיא פריחתן.

עורך (מגביה הזיתים):

הזית הוא אחד משבעת המינים שבהם נשתבחה ארץ ישראל. עץ הזית מרשים ביופיו, מאריך חיים ובעל ערך מבחינות רבות (תזונה, רפואה, כלכלה ובעבר שימש גם למאור).

על הרואה זיתים בחלום נאמר: "הרואה זיתים בחלום, אם קטנים הם, יפרה וירבה ויתקיימו בו עסקיו כזיתים. אם ראה אילנות של זית, יהיו לו בנים מרובים" (ברכות נ"ז ע"א).

שנאמר: "אֲשַׁתְּךָ כְּגֶפֶן פְּרִיהָ בִּירְכָתִי בֵּיתְךָ בְּיָנִי כְּשִׁתְּלִי זֵיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ" (תהילים קכ"ח, ג').

יש אומרים: הרואה זית בחלום שם טוב יוצא לו שנאמר: כולם: "זֵית
יִרְעֲנָן יִפֶּה פְּרִי-תֹאֵר קָרָא יְהוָה שְׁמֶךָ..." (ירמיהו י"א, ט"ז).

כולם: מברכים: ברוך אתה ה' אלוהינו בורא פרי העץ.

אמן.

ענף עץ הזית הפך לסמל השלום; עם ישראל שואף לשלום אמת,
כפי שבא לידי ביטוי בשיר שנכתב על ידי שלומית בת ה-13:

קורא:

מה אבקש ממך אלוהים?
יש לי הכול,

דבר לא חסר לי,

רק דבר אחד אבקש,

שלא בשבילי בלבד

הוא בשביל הרבה אמהות, ילדים ואבות

ולא רק בארץ הזאת,

אלא גם בארצות זרות ואויבות.

הייתי רוצה לבקש שלום.

כן, שלום אני רוצה,

והן לא תסרב לבקשה יחידה של ילדה,

אתה בראת את ארץ השלום,

אשר בה עיר השלום

ובה היה מקדש השלום

ואין עדיין שלום...

מה אבקש ממך אלוהים ויש לי הכול?

אבקש רק שלום,

רק שלום!

< נוטלים תפוח וקוראים:

קורא:

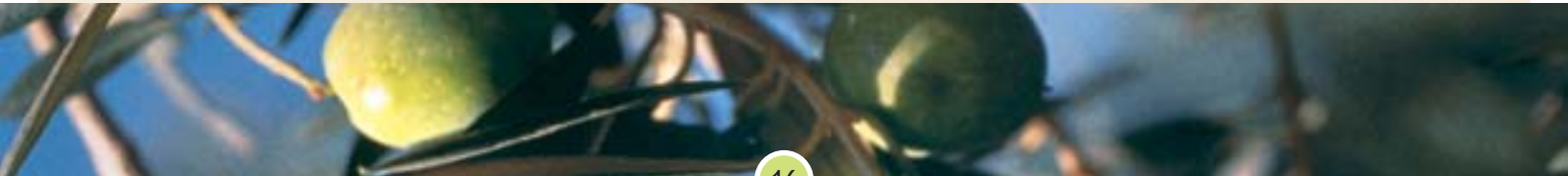
למה נמשלו ישראל לתפוח? שנאמר: "מה תפוח, פריו מקדים
את עליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע" (בבלי, שבת פ"ח).

קורא:

מה תפוח זה אינו גומר פירותיו אלא בסיוון, כך לא נתנו ישראל
פירותיהם אלא בסיוון שהוא חודש מתן תורה (ילקוט שמעוני,
שיר השירים, ב').

קורא:

רבי עזריה אומר: מה תפוח משעה שמוציא ניצניו ועד שגומר
פירותיו חמישים יום, כך בני ישראל, משעה שיצאו ממצרים ועד
שקיבלו את התורה חמישים יום (ילקוט שמעוני, שיר השירים,
ב').

מילים: רחל

שם הרי גולן, הושט היד וגע במ!
בדממה בוטחת מצוים עצור.
בבדידות קורנת גם חרמון הסבא,
וצינה נושבת מפסגת הצחור.
שם על חוף הים יש דקל שפל צמרת,
סתור שיער הדקל כתינוק שובב,
שגלש למטה ובמי כנרת
ובמי כנרת משכשך רגליו,
מה ירבו פרחים בחורף על הכרך,
דם הכלנית וכתם הכרכום.
יש ימים - פי שבע אז ירוק הירק,
פי שבעים תכולה התכלת במרום.
גם אם איוורש ואהלך שחוח,
והיה הלב למשואות זרים,
האוכל לבגוד בך, האוכל לשכוח
האוכל לשכוח חסד נעורים?
שם הרי גולן...

< אוכלים מן התפוח.

< נוטלים מן התמרים, אוכלים וקוראים:

קורא:

אמרו רבותינו: "מעשה בתמרה אחת שהייתה עומדת ולא הייתה עושה פירות, והיו

מרכיבים אותה ולא עשתה פירות. אמר להם דקליי: תמרה היא רואה מיריחו והיא מתאוה לו בליבה. הביאו ממנו והרכיבו אותה, מיד עשתה פירות" (מדרש תהלים, מזמור צ"ב). משובחים שבתמרים הם אלו מבקעת הירדן ומיריחו ובדומה לתמרה שלבה היה מכוון ליריחו, כך גם בני ישראל לבם מכוון לה'.

רבי דב-בר, המגיד ממזריטש, אמר: זה שנאמר "צִדִּיק כְּתָמָר יִפְרֹחַ כְּאֶרֶז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה" (תהילים צ"ב, י"ג). ללמדך, כי יש שני סוגים של צדיקים: צדיקים המעורבים בדעת עם הבריות, מלמדים אותם ומקרבים אותם אל התורה והמצוות וצדיקים המתבודדים ב-ד' אמותיהם ויושבים על התורה ועל העבודה. הראשונים הם כמו תמר - נושאים פירות ומזון והאחרונים הם כמו הארז - נעלים וגבוהים, אבל עקרים מן הפירות.

סדר ט"ו באלול

מגישים את המנה השנייה של סעודת ליל ט"ו בשבט - פשטידת ירקות או מרק חם.

מוזגים כוס יין שלישית: חציה לבן וחציה אדום.
כוס יין זו מסמלת את בוא האביב.

עורך:

שני גוויי היין בחלוקה שווה מסמלים את המאבק שבטבע, בין ימות הגשמים לבין האביב ואת ימי החום הגוברים על ימי הקרה. שלל צבעים מכסה את השדות, פריחת הרוותם הלבן בולטת בשטח ומשתלבת בצהוב של החרציות, המפנות פניהן אל השמש. בתקופה זו נהנים הצמחים מן האדום, שהוא החום השופע, ומן הלבן, אלו גשמי החורף שנאצרו בקרקע. ימי הקרה חלפו, הטבע מתעורר מתרדמתו והפריחה בשיא תפארתה.

העורך מגביה כוסו ואומר:

כוס זו מוקדשת למהפכה הירוקה בארצנו. הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות כוס יין שלישית של ט"ו בשבט. לחיים!

קורא:

נוטלים פירות 'מעולם הבריאה', הבאים לציין עולם שאינו מתכלה ואינו נפסד, שאין בו דבר שנזרק או שמתבזז או שפוגע בטבע.

רבי אלעזר בן עזריה היה אומר: כל שחכמתו מרובה ממעשיו, למה הוא דומה? לאילן שענפיו מרובין ושרשיו מועטין, והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו; אבל כל שמעשיו מרובין מחכמתו, למה הוא דומה? לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרובין, שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו, שנאמר: "והיה כעץ שתול על פלגי מים" (אבות פרק ג', משנה י"ז).

קורא:

"... קומי לך רעיתי יפתי ולכי-לך: כי-הנה הסתו עבר הגשם חלף הלך לו הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו" (שיר השירים ב', י"ב).

< נוטלים צימוקים והעורך מברך:

< ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם בורא פרי הגפן.

אמן.

למה נמשלו ישראל לגפן? הגפן שבעליה מבקשים להשיבה - מה הם עושים? עוקרים אותה ממקומה ושותלים אותה במקום אחר

קורא:

"... כי מציון תצא תורה ודבר-יהוה מירושלם: וּשְׁפָט בֵּין עַמִּים רַבִּים וְהוֹכִיחַ לְגוֹיִם עֲצָמִים עַד-רָחוֹק וְכָתְתוּ חֲרֻבְתֵּיהֶם לְאַתִּים וְחֲנִיתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת לֹא-יִשְׁאֹוּ גּוֹי אֶל-גּוֹי חָרֵב וְלֹא-יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה: וַיֵּשְׁבוּ אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ וְאִין מִחְרִיד כִּי-כִי יְהוָה צְבָאוֹת דָּבָר" (מיכה ד', ב'-ד').

< טועמים מן התאנים.

לבי ירושלים

מילים: מן התפילה; לחן: אביהו מדינה

שבחי ירושלים את אדוני
הללו אלוהיך ציון.
כי חזק בריחי שעריך
ברך בניך בקרבך.
הללו,הללו אלוהים ציון.

והיא משתבחת. כך ישראל, כיוון שביקש הקב"ה להודיע לישראל בעולם, מה עשה? עקרו ממצרים והביאו למדבר והתחילו מצליחים שם. קיבלו את התורה ויצא להם שם בעולם (ילקוט שמעוני, יהושע א').

< נוטלים תאנה ואוכלים.

עורך:

התאנה היא פרי העץ הראשון המוזכר בתנ"ך ואחת משבעת המינים שבהם נשתבחה ארץ ישראל. בנוסף, משמשת התאנה סמל לתורה. פרי התאנה מצטיין ביופיו, בטעמו ובערכו התזונתי. משתמשים בתאנה למאכל, חי או משומר, להכנת ריבות ודבש תאנים.

עורך:

הרואה תאנים - תורתו משתמרת בקרבו, שנאמר: "נִצֹּר תְּאֵנָה יֹאכַל פְּרִיהָ..." (משלי כ"ז, י"ח).

קורא:

למה נמשלה תורה לתאנה? אלא כל הפירות יש בהם פסולת: תמרים יש בהם גרעינים, ענבים יש בהם חרצנים, רימונים יש בהם קליפין. אבל התאנה כולה יפה לאכול (ילקוט השמעוני, יהושע א').

אין צבת חלב ודבש

מילים: דברים; לחן: אליהו גמליאל

ארץ זבת חלב
חלב ודבש
ארץ זבת חלב
חלב ודבש...

דבש

מילים: ינון נאמן

דבש ניגר כמי נהר
כמי נהר הלום נשאר
עובר תמים, עובר תמים.
תוכו יסער, יפעם נמהר ייז הדבש חומר
יפעם נמהר, כרטט גל נגרש חומר נגרש
בתוך ימים, בתוך ימים מיערה לאגנים לאגנים
מתק חש של יום חדש
של יום חדש
כל הלוקק, בעדנים בעדנים.

עורך נוטל חרוב, הופכו מצד לצד ואומר:

קורא:

חוני המעגל היה מהלך בדרך, ראה אדם נוטע חרוב, אמר לו: החרוב לכמה שנים טוען פירות? אמר לו: לשבעים שנה. אמר לו כלום יודע אתה שתחיה שבעים שנה? אמר לו: מצאתי את העולם בחרובים, כשם שנטעו אבותיי, אף אני אטע לבניי (תענית כ"ג, ע', א').

עורך:

ראו את החרוב, תרמילו הכהה והמעוקל מטעה והוא נראה כאילו כולו קליפה, אך אוהביו הרבים של החרוב יודעים כי אין תוכו כבד, שכולו רצוף בדבש עד כי מתוכו הבשרני המכיל סוכר רב מכינים "דבש חרובים", המשמש כתחליף לסוכר.

החרוב שימש למאכל וזרעיו שימשו אצל הצורפים והרוקחים כמשקלות. מכאן המונח "קרט", הגזור מהשם הלטיני של הצמח.

סדר ל"ו בלש

עורך:

< נוטלים פרי הדר ואוכלים.

קורא: "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ-עָבֹת וְעֵרְבֵי-נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים" (ויקרא כ"ג, מ').

קורא:

ראו נא אתרוג זה, אם נחצה אותו לשניים תהיה צורתו כשני לבבות: לב אחד פונה ומסתכל כלפי מעלה ולב אחד פונה ומסתכל כלפי מטה. כך גם אנו חייבים להסתכל פנימה אל תוך לבנו, כך נוכל להבחין במה שמעל ומעבר לעצמנו.

מוזגים כוס יין רביעית: כולה אדום

יין אדום זה מסמל את העונה הרביעית מארבע עונות השנה.

עורך:

כוס רביעית ואחרונה מוקדשת לשיקום ולשחזור הבוסתנים והחקלאות הקדומה, השופכים אור על התרבות החומרית והרוחנית של עמנו.

הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות כוס רביעית של סדר ט"ו בשבט.

שותים מן היין.

קורא:

אמר הקב"ה: ראה מעשי, כמה נאים ומשובחים הם! וכל מה שבראתי - בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי. שאם קלקלת - אין מי שיתקן אחריך (קהלת רבה, ד').

קורא:

העולם האחד שבו אנו חיים - פיקדון הוא העובר מדור לדור. עלינו מוטל ללמוד, ללמד, לעשות ולשמור.

עורך:

מי ייתן ויאירו דברים אלה דרכם של דורות רבים, בבחינת נטיעה, שתכה שורש ותניב פרי. יהי רצון שתתחדש עלינו שנת אילן טובה ומבורכת!

עורך:

בשתי ידיך המחר, בשתי ידיך כבר היום:
לנטוע שתיל של הבטחה ולהאחז אל המקום.
בשתי ידיך העולם, אתה שומר את המשכו.
אתה שותל עתיד נפלא, אתה בורא את כל ריחו.
בשתי ידיים אוהבות, אתה שותף של הבריאה:
אתה נוטע בה תקוות וכל תקווה היא נטיעה (איזי מן).

מגישים את המנה האחרונה של סעודת סדר ט"ו בשבט - סלט פירות.

תם ונשלם סדר ט"ו בשבט כתיקונו!
וכל המרבה לספר על ט"ו בשבט -
הרי זה משובח.
ועל כן המהדרין יוסיפו כאן שירים
נוספים והפעלות.

בהוצאת קרן קימת לישראל
האגף לחינוך ולנוער
ירושלים
כל הזכויות שמורות לקרן קימת לישראל

קרן קימת לישראל באינטרנט:
www.kkl.org.il
www.greenwin.kkl.org.il

הידעת כי קרן קימת לישראל...

- < נטעה יותר מ-230 מיליון עצים על פני כמיליון דונם וממשיכה לטעת כ-20,000 דונם יערות מדי שנה בשנה.
- < גדרה והסדירה כ-400,000 דונם אדמת מרעה.
- < התקינה כ-800 חניונים ברחבי הארץ, ובהם חניוני נופש פעיל ופארקים אזוריים, שמבליים בהם רבבות מבקרים.
- < הכשירה את הקרקע לכ-1,000 יישובים ברחבי הארץ.
- < הכשירה כמיליון דונם קרקע לחקלאות.
- < רכשה כ-2.6 מיליון דונם להתיישבות.
- < פרצה כ-7,000 ק"מ דרכים ודרכי יער.
- < מטפחת ומטפלת בכ-400,000 דונם חורש טבעי.
- < מרחיבה את משק המים הלאומי על ידי בניית למעלה כ-200 מאגרים וסכרים ברחבי הארץ לאיגום זרימות עודפות ומי שטפונות ולמחזור מי קולחין מטוהרים, בהיקף של יותר מ-190 מיליון מ"ק מים.
- < משקמת את נחלי ישראל המזוהמים ומשיבה להם חיים.
- < מקרבת את הציבור ליערות באמצעות מגוון של סיורים ופעולות נופש ותרבות בחיק הטבע לכלל הציבור ולחוג ידידי קק"ל - "בשביל הירוק", שחברות בו אלפי משפחות.
- < תורמת לאיכות הסביבה בכל הארץ, דוחקת את גבול המדבר ויוצרת פינות צל וירק במחנות צה"ל וביישובי הדרום.
- < מחזקת את הקשר של הנוער היהודי בארץ ובתפוצות לאדמת המולדת באמצעות מגוון רחב של פעולות חינוך, עשייה והסברה, ומסייעת לקליטה חברתית של ילדי עולים.

הידעת?

קרן קימת לישראל
K K L - J N F

קו ליער:

1-800-350-550

קרן קימת לישראל באינטרנט:

www.kkl.org.il

www.greenwin.kkl.org.il

משרדי האגף לחינוך ולנוער:

צפון:

טל': 04-8470237

פקס: 04-8470238

shirlyb@kkl.org.il

ירושלים:

טל': 02-6583507

פקס: 02-6583509

meravn@kkl.org.il

מרכז:

טל': 03-5261153

פקס: 03-5261183

avivan@kkl.org.il

דרום:

טל': 08-9986188

פקס: 08-9986131

hagito@kkl.org.il

חינוך ונוער
Youth & Education